

Stanisław Pisarek

"Jezus Chrystus jako APXH", Józef Kozyra, Katowice 2001 : [recenzja]

Collectanea Theologica 72/1, 227-229

2002

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

zbawczej Jezusa Chrystusa i Kościoła. Jej przemyślenie i przyswojenie nadal stanowi doniosłe wyzwanie teologiczne i duszpasterskie. Do głosów teologów innych specjalności dochodzi teraz głos biblistów. W pierwszym numerze „Verbum Vitae” znajdujemy teksty napisane przez znanych naukowców (J. Kudasiewicz, A. Tronina, H. Witczyk), a także tych, którzy niedawno rozpoczęli swoją działalność dydaktyczno-naukową (np. K. Bardski, A. Gieniusz, J. Lemański czy K. Mielcarek). Podejmują oni problem odkupienia i zbawienia w tekstach biblijnych oraz w Tradycji Kościoła i nauczaniu Jana Pawła II. Wszystkie teksty są bardzo interesujące, zaś kilka można uznać za prawdziwie odkrywcze i ważne. Całość zamykają recenzje dwóch książek.

Inicjatywa wydawania nowego czasopisma zasługuje na szczere uznanie. Jego wydawcą jest kielecki Instytut Teologii Biblijnej Verbum, kierowany przez ks. prof. Henryka Witczyka. To jeszcze jeden dowód dalszego ożywienia badań biblijnych, prowadzonych poza dwoma dotychczas wiodącymi ośrodkami, czyli Katolickim Uniwersytetem Lubelskim i warszawskim Uniwersytetem Kardynała Stefana Wyszyńskiego. Należy mieć nadzieję, że półrocznik szybko okrzepnie i zasili liczbę już istniejących czasopism biblijno-duszpasterskich. Wiele zależy od czytelników oraz od tego, czy sięgając po specjalistyczne periodyki zechcą potwierdzić celowość ich wydawania. Profil i poziom „Verbum Vitae” pozwalają się domyślać, że nowo półrocznik rychło znajdzie liczne grono wiernych czytelników.

ks. Waldemar Chrostowski, Warszawa

Józef KOZYRA, *Jezus Chrystus jako APXH. Protologia chrystologiczna pierwotnej tradycji apostoelskiej Nowego Testamentu w interpretacji rdzenia ἀρχη*, Katowice 2001, ss. 330.

Recenzowaną pracę ks. J. Kozyry chciałbym umieścić na szerszym tle dążeń śląskiego teologicznego środowiska naukowego skupionego przy Wyższym Śląskim Seminarium Duchownym, od 1980 r. w Katowicach, do zaistnienia jako Wydział Teologiczny, który miałby wszelkie prawa cywilne i kanoniczne. Praca została wydana staraniem Wydawnictwa Księgarnia św. Jacka w Katowicach. Wbrew utartej opinii, okazuje się, że nie tylko modlitewniki wydaje to Wydawnictwo. Na samym początku zaistnienia nowej diecezji, utworzona w niej Księgarnia i Drukarnia Sp. Akc., wydała pracę doktorską ks. Teofila Bromboszcza (*Die Einheit des Johannesevangeliums*, Katowice [sic!] 1927), napisaną na Wydziale Teologii Katolickiej Uniwersytetu Wrocławskiego, w 1918 r., pod kierunkiem prof. Józefa Sickenbergera. Autor jej, przyszły pierwszy biskup pomocniczy w Katowicach, zaznaczył

w *Przedmowie*, którą pisał jako proboszcz w Mysłowicach, że znajdują się one na polskim Górnym Śląsku (Polnisch-Oberschlesien). Rozprawa Bromboszcza, co powtarzał na wykładach na KUL-u jeszcze w latach 60. minionego wieku prof. Feliks Gryglewicz, była ważną pracą w badaniach nad jednością Ewangelii św. Jana. Praca napisana po niemiecku, ma na odwrotnej stronie karty tytułowej Imprimatur Kurii Biskupiej w Katowicach, z 7 listopada 1927 r., po polsku, z podpisem ks. W. Kasperlika, ówczesnego wikariusza generalnego.

Jakby w perspektywie utworzenia w Katowicach Wydziału Teologicznego przy Uniwersytecie Śląskim, co dokonano się w 2000 r., zaczęły się ukazywać w Księżarni św. Jacka po II wojnie światowej prace habilitacyjne: J. Bańki, R. Sobańskiego, S. Pisarka, J. Myszora, J. Górskiego, J. Cudy, J. Krętosza, H. Krzyczki, J. Szymika. Do nich dołączyła jako pierwsza w nowym wieku i tysiącleciu rozprawa habilitacyjna ks. dr. Józefa Koziry pt. *Jezus Chrystus jako ARXH. Protologia chrystologiczna pierwotnej tradycji apostoelskiej Nowego Testamentu w interpretacji rdzenia ἀρχη*.

Takie sformułowanie tematu wynika z podziału całego przekazu o Jezusie Chrystusie w Nowym Testamencie na trzy etapy (Jezus, Jego słowa i czyny; tradycja apostoelska; hagiografowie) już w Instrukcji Papieskiej Komisji Biblijnej *O historycznej prawdzie Ewangelii: Sancta Mater Ecclesia*, z 21 kwietnia 1964 r. II Sobór Watykański przejął ten pogląd do Konstytucji dogmatycznej o Objawieniu Bożym *Dei Verbum* (18 XI 1965). W konsekwencji jest on obecny i respektowany w Katechizmie Kościoła Katolickiego (Tekst typiczny łaciński, Watykan 1992) oraz w dokumentach Kościoła dotyczących Biblii oraz tematów z niej wyprowadzanych, jak *Biblia i chrystologia*. Dokument Papieskiej Komisji Biblijnej, 1983 r.; *Interpretacja Biblii w Kościele*. Dokument P.K.B., z 23 kwietnia 1993 r.

Autor recenzowanej pracy odnosi się do wymienionych dokumentów. Pokazuje, jak stosować ich wymogi w konkretnej pracy monograficznej z zakresu chrystologii Nowego Testamentu. Protologia stanowi jej część. Praca jest zawężona do analizy przekazu o Jezusie Chrystusie na etapie tradycji apostoelskiej. Autor korzysta tu z osiągnięć metody historii rozwoju form (*Formgeschichte*), która stanowi jedynie część szeroko rozumianej metody historyczno-krytycznej, jednak uwzględnienie w niej trzech aspektów – kanonicznego, genetycznego oraz historio-zbawczego zapewnia jego pracy szeroką perspektywę; a zwłaszcza w rozdz. IV: *Protologia chrystologiczna pierwotnego przekazu apostoelskiego – Synteza*, także większą komunikatywność, niż w rozdziałach poprzedzających, skupionych na wymaganych w pracy ściśle naukowej analizach odnośnych terminów hebrajskich i greckich w porządku filologicznym, genetycznym i historio-zbawczym.

Jest zdumiewające, że praca pisana w zasadzie przed ukazaniem się Deklaracji Kongregacji Nauki Wiary „*Dominus Iesus*”. *O jedności i powszechności zbawczej*

Jezusa Chrystusa i Kościoła, z 6 sierpnia 2000 r., znana autorowi jedynie na jej końcowym etapie, przez ukazanie pierwszeństwa i eminenjacji Jezusa Chrystusa na tle całej historii zbawienia, dostarcza materiału dowodowego do uznania oraz zaakceptowania stanowiska Kościoła katolickiego w wymienionej deklaracji wyrażonego, a przecież przez wielu spoza kręgu Kościoła rzymskiego, kontestowanego. Czyżby ks. Józef Kozyra pisał pod natchnieniem tego samego Ducha Świętego, który asystuje Magisterium Ecclesiae, skonkretyzowanym w Kongregacji Nauki Wiary, gdy naucza ona w łączności z papieżem?

Cieszy, że do serii artykułów popularnych na temat tytułów i nazw Jezusa Chrystusa, które publikowałem na łamach „Gościa Niedzielnego” od 1994 do 1996 r., dołącza ta ściśle naukowa rozprawa przedstawiona jako rozprawa habilitacyjna na Katolickim Uniwersytecie Lubelskim w 2001 r. Oby jej autor mógł wynikami swoich żmudnych badań naukowych podzielić się także z czytelnikami „Gościa Niedzielnego”, nadając im komunikatywność, której wymagają te czcigodne łamy, przeznaczone dla szerokiej publiczności. Artykułów, napisanych popularnie, opublikowanych na łamach Gościa Niedzielnego przeze mnie było 18. Dziewiętnasty, *Jezus – Ewangelizator*, stanowił wynik badań nad tym tytułem w latach poprzedzających Wielkie Milenium Roku 2000. Pisany metodą naukową z uwzględnieniem analizy słów greckich, które go w Nowym Testamencie określają (por. zwłaszcza u Łukasza 8,1, gdzie jest mowa o Jezusie głoszącym i zwiastującym Dobrą Nowinę o królestwie Bożym), mógł się ukazać w Księdze Pamiętkowej na 65-lecie urodzin znanego biblisty z Pragi – Piotra Pokornego, luteranina, po angielsku (1998), a w wersji polskiej w „Śląskich Studiach Historyczno-Teologicznych” w tym samym roku. Tytuł Jezusa Chrystusa, zbadany naukowo przez J. Kozyrę na bazie greckiego słowa ἀρχή (*arche* – „początek”) i nie tylko byłby 20. w popularnej serii nazw i tytułów chrystologicznych przedstawionych już na łamach GN. Szczególnie bliski wydaje się tu wszystkim obraz Jezusa Chrystusa arcybiskupa, który kroczy na czele wszystkich zbawionych, prowadząc ich przez egzystencję naznaczoną krzyżem w życiu na ziemi, do chwały u Ojca w niebie. Wyraża go najdobitniej w Dziejach Apostolskich oraz w Liście do Hebrajczyków fraza grecka *Archegos tes dzoes* oraz *Archegos tes soterias*, czyli „Przewodnik do życia i do zbawienia” (por. Dz 3,15; 5,31; Hbr 2,10; 12,2; w książce Kozyry, s. 80-85; 87-89; 152-153; 212-215; 223-226). Obyśmy wszyscy za Nim podążali i do nieba się dostali.

Serii Rozprawy Instytutu Teologiczno-Pastoralnego, wydawanej pod redakcją bp. Stefana Cichego i ks. Józefa Krętosza, w której zaprezentowana praca J. Kozyry ukazała się jako czwarta, należy życzyć kontynuacji w ramach Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Śląskiego w Katowicach.

ks. Stanisław Pisarek, Katowice